

3. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом: Закон України від 30 червня 1999 р. № 784-XIV. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2343-12>.
4. Череп А.В. Фінансова санація та банкрутство суб'єктів господарювання: підручник / А.В. Череп. – Київ: Кондор, 2006. – 380 с.

Годнюк Ірина

к.е.н, доцент, викладач кафедри економіки, фінансів, обліку та оподаткування, Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний соціально-економічний коледж, м. Кам'янець-Подільський, Україна

ОБЛІК НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ ТА ПРОБЛЕМИ ЇХ ОЦІНКИ

На сучасному етапі розвитку ринкової економіки країни, нематеріальні активи відіграють важливу роль в структурі активів, так як вони унікальні за своїми характеристиками, складом, рівнем впливу на результати господарської діяльності та фінансовий стан підприємства.

Хоча й існує значна кількість наукових досліджень вітчизняними та іноземними науковцями (П. Атамас, О. Голенко, Л. Жилкін, Л. Ловінська, Р.Т. Джога, С.В. Свірко, Л.М. Сінельник, О. Короп, Л.І. Федулова, А. Козирев та інші) та отримані вагомі досягнення в напрямі оцінки ефективності використання нематеріальних активів, але й до цього часу ведуться дискусії щодо теоретичних положень і практичних проблем їх обліку і оцінки.

Законодавством України передбачено три методичні підходи до визначення вартості нематеріальних активів, а саме: порівняльний (ринковий), дохідний та витратний [2]. У свою чергу, питання бухгалтерської оцінки нематеріальних активів передбачає застосування таких її видів: первісна, справедлива, амортизаційна, ліквідаційна, переоцінена вартість. При цьому, кожен із зазначених видів оцінки застосовується відповідно до певних господарських операцій у процесі руху об'єктів нематеріальних активів [4].

До основних проблем, що супроводжують облік нематеріальних активів підприємств, відносяться: 1) розрахунок первісної вартості; 2) визначення терміну корисного використання та способу амортизації; 3) облік знецінення таких активів та інше.

Первісна вартість нематеріальних активів – це собівартість за фактичними витратами на придбання (спорудження) та виготовлення нематеріальних активів. Слід відмітити, що первісна вартість нематеріальних активів збільшується на суму витрат, якщо такі пов'язані з удосконаленням та покращенням їхніх можливостей або подовженням строку використання цих нематеріальних активів. У процесі здійснення господарської діяльності часто виникають труднощі з віднесенням їх до відповідної категорії витрат, а отже, і достовірного відображення інформації щодо нематеріальних активів у відповідних формах фінансової звітності.

Оскільки нематеріальні активи амортизуються, то завжди виникає завдання не тільки первісної оцінки вартості активу при його створенні (придбанні) підприємством, а й його подальшої оцінки протягом встановленого строку корисного використання нематеріального активу. У разі переоцінки та модернізації нематеріальних активів допускається зміна їх первісної вартості. Переоцінка за справедливою вартістю здійснюється тільки для тих об'єктів нематеріальних активів, по яких існує активний ринок. Щодо справедливої вартості, то порядок здійснення оцінки нематеріальних активів за справедливою вартістю законодавством повністю не врегульовано.

Що стосується подальшої оцінки, то, як встановлено в п. 72 МСФЗ 38, підприємство у своїй обліковій політиці повинно вибрати або модель оцінки за собівартістю, або модель переоцінки, що представляє собою його справедливу вартість на дату переоцінки за вирахуванням будь-якої подальшої накопиченої амортизації і будь-яких подальших накопичених збитків від знецінення [3].

У разі відсутності активного ринку для певного виду нематеріальних активів переоціненою визнається балансова вартість цього виду нематеріальних активів, тобто первісна вартість нематеріального активу за вирахуванням накопиченої амортизації та можливих збитків від його знецінення.

Також існують труднощі нарахування амортизації нематеріальних активів, термін корисного використання яких неможливо визначити, крім невиробничих нематеріальних активів, щодо яких відповідно пп. 138.3.2 Податкового кодексу України, далі – ПКУз 01.01.2017 р. амортизація не нараховується. Мінімальних строків корисного використання нематеріальних активів норми бухгалтерських стандартів не містять. Однак п. 26 П(С)БО 8 «Нематеріальні активи» дозволяє застосовувати строки корисного використання нематеріальних активів, установлені податковим законодавством (п. 145.1 ПКУ). Якщо ж, строк дії права користування нематеріальними активом не встановлено, то з метою податкового обліку такий строк становить 10 років [1].

Потребує доробки та підходу до визначення амортизованої вартості нематеріальних активів. У вітчизняних нормах при визначенні амортизації даних активів не передбачено вирахування з первинної (або переоціненої) вартості ліквідаційної. Це може привести до завищення суми нарахованої за ними амортизації. Вважаємо за потрібне ввести до розрахунку ліквідаційну вартість.

Наступною проблемою оцінки нематеріальних активів є відсутність докладних вказівок на відображення в обліку зменшення корисності нематеріальних активів. Оскільки стандарти не містять рекомендацій щодо обліку збитків від активів не зрозуміло, як саме слід обліковувати знецінення нематеріальних активів.

Отже вирішення проблеми достовірної оцінки нематеріальних активів залишається актуальним завданням бухгалтерського обліку.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=2&nreg=2755-17>.
2. Закон України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні». – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2658-14>.
3. МСБО (IAS) 38 «Нематеріальні активи». – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/929_050.
4. Н(С)БО 8 «Нематеріальні активи». – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0750-99>.